

Predicting Self-expression of Adolescent Students: The Role of Self-esteem & Family Communication Patterns

Samira Atefi Far¹, Mohammad Reza Asadi Younesi ^{2*}, Majid Pakdaman³

1- Ph.D. Student of Educational Psychology, Department of Psychology, Qaenat Branch, Islamic Azad University, Qaenat, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Psychology, Qaenat Branch, Islamic Azad University, Qaenat, Iran.

Corresponding Author: Mohammad Reza Asadi Younesi: Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and psychology, University of Birjand, Birjand, Iran.

Email: yoonesi@birjand.ac.ir

Received: 2023/10/27

Accepted: 2024/3/18

Abstract

Introduction: Identifying the factors that contribute to the self-expression of teenage students is crucial for facilitating effective individual and interpersonal communication and interactions. Therefore, this study was conducted to examine the role of self-esteem and family communication patterns in predicting teenagers' assertiveness.

Methods: The research method was descriptive-correlation. The research population included all female students of the first secondary school in Birjand city in the academic year of 2021-2022, of which 204 people were selected as a sample using the available sampling method. The tools used were Rosenberg's self-esteem questionnaires (1965), Koerner and Fitzpatrick's family communication patterns (2002), and Gambridge and Ritchie's self-expression (1975), which were completed by the participants. Data analysis was done with SPSS version 24 software and Pearson's correlation coefficient test and multiple regression simultaneously.

Results: The results showed that there was a positive and significant relationship between self-esteem ($r=0.583$) and family communication patterns ($r=0.582$) with self-expression, and self-esteem and family communication patterns explained 41.3% of the variance assertiveness ($p<0.01$).

Conclusions: The research results demonstrate the significance of self-esteem and family communication patterns in enhancing students' self-expression. Therefore, by nurturing self-esteem and enhancing family communication patterns, it becomes feasible to facilitate the growth of self-expression among teenage students.

Keywords: Self-esteem, Family, Communication, patterns, Assertiveness, Teenage, Students.

پیش بینی ابراز وجود دانش آموزان نوجوان: نقش عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده

سمیرا عاطفی فر^۱، محمدرضا اسدی یونسی^{۲*}، مجید پاکدامن^۳

۱- دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد قاینات، دانشگاه آزاد اسلامی، قاینات، ایران.

۲- استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

۳- استادیار، گروه روانشناسی، واحد قاینات، دانشگاه آزاد اسلامی، قاینات، ایران.

نویسنده مسئول: محمدرضا اسدی یونسی، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.
ایمیل: yoonesi@birjand.ac.ir

پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱۲/۲۸

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۸/۵

چکیده

مقدمه: شناسایی عوامل مؤثر در ابراز وجود دانش آموزان نوجوان، نقش مهمی در برقراری و حفظ ارتباطات و تعاملات فردی و بین فردی دارد، بنابراین مطالعه حاضر مطالعه باهدف نقش عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش بینی ابراز وجود نوجوانان انجام شد.

روش کار: روش پژوهش توصیفی- همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهر بیرجند در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند، که ۲۰۴ نفر به روش نمونه گیری در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار استفاده شده پرسشنامه های عزت نفس روزنبرگ (۱۹۶۵)، الگوهای ارتباطی خانواده کوئرر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲) و ابراز وجود گمبریج و ریچی (۱۹۷۵) بود که توسط مشارکت کنندگان تکمیل گردید. تحلیل داده ها با نرم افزار SPSS نسخه ۲۴ و آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به شیوه هم زمان انجام شد.

یافته ها: نتایج نشان داد بین عزت نفس ($r=0/583$) و الگوهای ارتباطی خانواده ($r=0/582$) با ابراز وجود رابطه مثبت و معناداری وجود داشت، همچنین عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده، ۴۱/۳ درصد از واریانس ابراز وجود را تبیین نمودند ($p<0/01$).

نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان دهنده اهمیت عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در بهبود ابراز وجود دانش آموزان هست، بنابراین با پرورش عزت نفس و ارتقای الگوهای ارتباطی خانواده به افزایش ابراز وجود دانش آموزان نوجوان می توان کمک نمود.

کلیدواژه ها: عزت نفس، الگوهای ارتباطی خانواده، ابراز وجود، دانش آموزان نوجوان.

مقدمه

نوجوانی دوره انتقال فرد از کودکی به بزرگسالی است (۱). شناخت تغییرات و مراحل مختلف دوره نوجوانی می تواند بر رشد سالم فرد کمک کنند (۲). یکی از مهم ترین و اساسی ترین مهارت های اجتماعی در دوره نوجوانی که در برقراری حفظ و انسجام روابط میان فردی اهمیت دارد، ابراز وجود (Assertiveness) است (۳). ابراز وجود یکی از

مؤلفه های توانمندی اجتماعی است، و به توانایی فرد در بیان و دفاع از عقاید، علاقه مندی ها و احساسات خود به نحوی شایسته و بدون اضطراب اطلاق می شود (۴). ابراز وجود یعنی توانایی یک فرد برای دفاع از خود و نیز توانایی نه گفتن به تقاضاهایی که فرد نمی خواهد انجام بدهد (۵). ابراز وجود توانایی دانش آموزان را برای جمع آوری اطلاعات مهم به منظور تصمیم گیری بهبود می بخشد و تمایل آن ها را برای کسب اهداف حرفه ای نیرومند می سازد، و

موجب بالا رفتن احساس خودکارآمدی و کنترل درونی فرد می‌شود، احساس توانمندی را افزایش و استرس و نگرانی را کاهش می‌دهد (۶). ابزار وجود یکی از مهمترین و اساسی ترین مهارت های اجتماعی در برقراری حفظ و بهبود روابط میان فردی است که فرد را قادر می سازد تا بدون اضطراب بتواند، افکار، شناخت ها، احساس ها و هیجان های خود را به صورت صادقانه ابراز کند، اما نقص آن مشکلات فراوانی را برای دانش آموزان به همراه دارد (۷)، از این رو شناسایی عوامل موثر و راه های ارتقای ابراز وجود لازم و ضروری است.

یکی از ویژگی های مؤثر بر تکامل شخصیت هر فرد، عزت نفس (self-esteem) است (۸). عزت نفس ارزیابی فرد درباره خود و توانمندی هایش است (۹). عزت نفس به عنوان تصویری که فرد از خود دارد شناخته می شود، این مؤلفه از طریق تجربیات محیطی شکل می گیرد (۱۰)، در واقع عزت نفس به این اشاره دارد که افراد چگونه خود را به عنوان یک کل ارزیابی می کنند (۱۱). افراد با عزت نفس بالا به خود اهمیت می دهند، اعتماد به نفس بالایی دارند، به دیگران احترام می گذارند و به موفقیت های خود افتخار می کنند، در مقابل، افراد با عزت نفس پایین، مستعد ابتلا به اختلالات سایکولوژیک، سلامت روان، خودکارآمدی، تصویر ذهنی و حس رهبری ضعیف تری هستند (۱۲). کسی که عزت نفس دارد، احساس ارزشمندی، امید و توانمندی می کند، در نتیجه فرد مقاصد عالی تری را انتخاب و با انگیزه ی بیشتری تلاش می کند و عملکرد بهتری در عرصه های مختلف زندگی دارد (۱۳). در مطالعات رابطه عزت نفس با ابراز وجود دانش آموزان (۱۴)، ابراز وجود دانشجوین (۱۵)، ابراز وجود نوجوانان (۱۶) تأیید شده است. عوامل بسیاری می توانند در ابراز وجود نوجوانان در ارتباط باشند و آن را تحت تأثیر قرار دهند، یکی از این عوامل الگوی ارتباطی خانواده (Family communication pattern) است (۱۷). خانواده سیستمی هست که اعضای آن به طور مداوم در حال تعریف مجدد ماهیت روابط خود بر مبنای الگوی ارتباطاتشان هستند آید (۱۸). شناخت انواع مختلف الگو و سبک های ارتباطات خانوادگی علاوه بر توصیف، به پیش بینی و توضیح عملکرد خانواده و توصیه ها و تجویزهای مربوط به آن کمک می کند (۱۹). الگوهای ارتباطی بیشتر از این که یک خصیصه شخصیتی باشد، حاصل تجارب ناشی از تعاملات خانوادگی است (۲۰). مفهوم الگوی ارتباطی

خانواده ساختار علمی از دنیای ظاهری خانواده است که بر اساس ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و اینکه اعضا چه چیزی به یکدیگر می گویند و چه کار انجام می دهند و اینکه چه معنایی از این ارتباطات دارند تعریف می شود (۲۱). دو بعد زیربنایی جهت گیری گفت و شنود و جهت گیری همنوایی در الگوهای ارتباطی خانواده معرفی شده است (۲۲). جهت گیری گفت و شنود اشاره با شرایطی دارد که در آن خانواده اعضا را به شرکت آزادانه و آسان در تعامل و گفتگو در زمینه های گوناگون تشویق می کند، اعضای با یکدیگر تعامل دارند و امکان طرح طیف گسترده ای از موضوعات بدون محدودیت زمانی را دارند (۲۳)، افراد خانواده فعالیت های انفرادی افکار و احساساتش را با اعضا خانواده در میان می گذارند و اعضای خانواده در کنار یکدیگر و باهم تصمیم می گیرند (۲۴). از سویی دیگر جهت گیری همنوایی به این معناست که ارتباطات خانواده تا چه حد شرایط همسان بودن نگرش ها، ارزش ها و عقاید را مورد تأکید قرار می دهد. خانواده ها با همنوایی زیاد در تعاملات خود بر همسانی باورها و نگرش ها تأکید دارند، تعاملات آن ها بر همنوایی، اجتناب از تعارض و وابستگی متقابل خانواده به هم تکیه دارد (۲۵). پژوهش ها از رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با جرأت ورزی دانش آموزان دختر (۲۶)، رفتار جرأت مندانه در دانشجویان (۲۷) و رابطه بین ابعاد الگوهای ارتباطات خانواده/ استادان و جرات ورزی در دانشجویان (۲۸) حکایت دارند.

نوجوانی یکی از چالش برانگیزترین، تنش زاترین جذاب ترین و در عین حال مشکل سازترین دوران زندگی هم برای نوجوانان و هم برای والدین معلمان و متخصصان سلامت جامعه است، در عین حال نوجوانی دوره ای با بهترین خوشی ها، تفریحات، تهییج ها، آرمان گرایی ها و خوش بینی هایی است که طی آن نوجوان لذت استقلال، صمیمیت و برنامه ریزی برای آینده را می چشد (۲۹). لذا سرمایه گذاری بر روی سلامت و رشد اجتماعی نوجوانان در محیط های آموزشی و خارج از محیط های آموزشی به عنوان یکی از مهم ترین موضوعات نظام سلامت مطرح است (۱). از سویی نظر به اهمیت و نقش الگوهای ارتباطی خانواده و عزت نفس در این بین، تأثیر ابراز وجود در روابط فردی و اجتماعی و وجود خلأ پژوهشی در زمینه ارتباط متغیرهای مذکور در جامعه هدف موجب شد تا مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش بینی ابراز وجود نوجوانان انجام شود

مربوط به بعد همنوایی با حداقل ۱۱ نمره و حداکثر ۵۵ و ۱۵ گویه بعد مربوط به بعد گفت‌وشنود با حداقل ۱۵ نمره و حداکثر ۷۵ می‌بخشد. کوئرنر و فیتزپاتریک، روایی محتوایی آن را تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ زیر مؤلفه جهت‌گیری همنوایی ۰/۸۹ و جهت‌گیری گفت‌وشنود ۰/۸۴ گزارش کردند (۲۲). در پژوهش کوروش نیا و لطیفیان (۱۳۸۶) روایی به روش تحلیل عاملی تأیید و پایایی با روش آلفای کرونباخ در مورد جهت‌گیری گفت‌وشنود ۰/۸۱ و جهت‌گیری همنوایی ۰/۸۹ به دست آمد (۳۳). در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ در مورد جهت‌گیری گفت‌وشنود ۰/۸۱ و جهت‌گیری همنوایی ۰/۹۲ به دست آمد پرسشنامه ابراز وجود: این پرسشنامه ۴۰ سؤال توسط کمبریج و ریچی (۱۹۷۵) ساخته شده که سه بعد ابراز وجود شامل ناراحتی از ابراز وجود، احتمال پاسخ درگیر شدن در رفتار ابراز وجود و تشخیص ابراز وجود را برحسب یک مقیاس درجه‌بندی پنج گزینه‌ای از خیلی کم (نمره یک) تا خیلی زیاد (نمره پنج) می‌سنجد. نمره برش در این پرسشنامه ۵۲ است و کسانی که در این مقیاس نمرات کمتر از ۵۲ کسب می‌کنند، به‌عنوان افراد دارای جرات ورزی پایین، تشخیص داده می‌شوند. کمبریج و ریچی، روایی عاملی ماده‌های مختلف مقیاس را بین ۰/۳۹ تا ۰/۷۰ و ضریب پایایی آن را از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند (۳۴). در پژوهش زارع و خرمانی (۱۳۹۵) روایی همگرای ۰/۴۲ و ضریب پایایی این آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای دو قسمت مقیاس به ترتیب ۰/۷۱ و ۰/۷۲ محاسبه شده است (۳۵). در پژوهش حاضر پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمد.

پس از تنظیم پرسشنامه‌ها و کسب اجازه از مسئولین آموزش و پرورش و آزمودنی‌ها، پرسشنامه‌های پژوهش در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. در تمامی مراحل انجام پژوهش، ملاحظات اخلاقی رعایت شد، بدین‌صورت ابتدا با کسب رضایت آگاهانه از دانش‌آموزان پرسشنامه‌های پژوهش توسط محقق در اختیار آن‌ها قرار گرفت. سپس توضیحات لازم از سوی پژوهشگر درباره نحوه تکمیل پرسشنامه به دانش‌آموزان ارائه شد. از آزمودنی‌ها خواسته شد که اگر در فرایند تکمیل پرسشنامه‌ها با مشکلی مواجه شدند از پژوهشگر سؤال کنند. جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون چندگانه به شیوه هم زمان استفاده شد.

و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش‌بینی ابراز وجود نوجوانان نقش دارند؟

روش کار

روش پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهر بیرجند در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند. برای تعیین حجم نمونه از فرمول تاباچینک و فیدل، یعنی $(n \leq m + 100)$ استفاده شد که در آن n حجم نمونه و m تعداد متغیرهای پیش‌بین است، استفاده شد (۳۰). در این پژوهش با توجه به وجود دو متغیر پیش‌بین (دو بعد الگوهای ارتباطی و یک بعد عزت‌نفس) حجم نمونه ۱۰۳ نفر برآورد. از آنجایی که معادله بالا حداقل حجم نمونه را محاسبه می‌کند، لذا برای اطمینان از حجم نمونه، ریزش‌های احتمالی و افزایش تعمیم‌پذیری نتایج تعداد ۱۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ملاک‌های ورود شامل حضور در دوره اول متوسطه، همکاری و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش، داشتن سلامت روان کامل بر اساس پرونده مشاوره‌ای و ملاک خروج شامل عدم تمایل به همکاری و پرسشنامه‌های مخدوش و ناقص بود. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه زیر بودند:

پرسشنامه عزت‌نفس: این مقیاس ۱۰ سؤالی توسط روزنبرگ (۱۹۶۵) طراحی شده که سؤالات بر روی مقیاس لیکرت چهاردرجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره صفر) تا کاملاً موافقم (نمره سه) می‌سنجد که سؤالات ۱ تا ۵ به‌صورت مثبت و سؤالات ۶ تا ۱۰ دارای نمره‌گذاری معکوس هستند. دامنه نمرات این مقیاس بین ۴۰-۱۰ هست که نمرات بالاتر نشانگر عزت‌نفس بیشتر است... روزنبرگ، روایی محتوایی آن را تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸۸ تا ۰/۷۷ گزارش نمود (۳۱). در پژوهش رجبی و بهلول (۱۳۸۶) روایی محتوایی توسط اساتید تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ گزارش شد (۳۲). در پژوهش حاضر پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده: این پرسشنامه ۲۶ سؤالی توسط کوئرنر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲) تهیه شده است که دو زیر مؤلفه جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری همنوایی را بر اساس مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای از خیلی کم (نمره یک) تا خیلی زیاد (نمره پنج) می‌سنجد. ۱۱ گویه اول

یافته‌ها

بر اساس نتایج به دست آمده میانگین و انحراف معیار سنی افراد نمونه برابر با $14/55 \pm 0/841$ بود. از بین افراد نمونه ۱۲۰ نفر (۵۸/۸ درصد) دانش‌آموز پایه هفتم، ۵۶ نفر (۲۷/۵ درصد) دانش‌آموز پایه هشتم و ۲۸ نفر (۱۳/۷ درصد) دانش‌آموز پایه نهم بودند. همچنین از بین والدین

افراد نمونه ۱۷۲ نفر (۸۴/۳ درصد) با هم زندگی میکنند، ۱۸ نفر (۸/۸ درصد) والدین طلاق گرفته‌اند و ۱۴ نفر (۶/۹ درصد) یکی از والدین فوت کرده بودند. در جدول ۱. نتایج همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه میان عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده با ابراز وجود نوجوانان، به همراه میانگین و انحراف معیار نمرات آورده شده است.

جدول ۱. ماتریس ضرایب همبستگی بین عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده با ابراز وجود

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵
۱- عزت‌نفس	۳/۷۷	۰/۶۶۵	۱				
۲- جهت‌گیری گفت‌و شنود	۴۷/۱۹	۶/۵۶۸	***۰/۵۶۹	۱			
۳- جهت‌گیری همنوایی	۳۱/۸۰	۶/۳۸۸	***۰/۵۰۴	***۰/۵۵۱	۱		
۴- الگوهای ارتباطی خانواده	۷۸/۹۹	۱۱/۴۱۰	***۰/۶۱۰	***۰/۸۸۴	***۰/۸۷۷	۱	
۵- ابراز وجود	۱۲۴/۷۶	۲۰/۱۱۳	***۰/۵۸۳	***۰/۵۳۲	***۰/۴۹۲	***۰/۵۸۲	۱

***معنی داری در سطح ۰/۰۱ *معنی داری در سطح ۰/۰۵

بر اساس نتایج جدول ۱. ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده با ابراز وجود مثبت و معنادار بود ($P < 0/01$). بر این اساس نتیجه گرفته می‌شود عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده با ابراز وجود رابطه مستقیمی دارد و افرادی که عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده بالاتری دارند، از ابراز وجود بیشتری برخوردارند. به منظور پیش‌بینی ابراز وجود از طریق عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی مانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. مقدار آماره دوربین-واتسون برابر با $1/746$ بدست آمد که با توجه به اینکه مقدار آن در فاصله $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد می‌توان گفت پیش فرض استقلال باقی مانده‌ها رعایت شده است. نرمال بودن

توزیع نمرات با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که با توجه به عدم معنی داری مقادیر بدست آمده فرض نرمال بودن توزیع نمرات پذیرفته شد ($P < 0/05$). برای بررسی وجود همخطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج بدست آمده انحرافی از مفروضه همخطی چندگانه مشاهده نشد. مقدار F بدست آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با $48/599$ می‌باشد که در سطح آلفای کوچکتر از $0/01$ معنی دار است، که نشان می‌دهد عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده می‌توانند تغییرات مربوط به ابراز وجود را به خوبی تبیین نمایند و نشان دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی ابراز وجود بر اساس متغیر عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده

مدل	B	SE	Beta	t	مقدار احتمال	R	مجذور R تعدیل شده	مقدار F	مقدار احتمال
ثابت	۳۲/۵۹۴	۸/۱۵۱		۳/۹۹۹	$< 0/01$	۰/۶۴۹	۰/۴۱۳	۴۸/۵۹۹	۰/۰۱
عزت‌نفس	۱/۹۵۳	۲/۰۶۰	۹/۳۶۲	۵/۳۱۸	$< 0/01$				
جهت‌گیری گفت‌و شنود	۰/۶۸۳	۰/۲۱۶	۹/۲۲۳	۳/۱۶۷	$< 0/01$				
جهت‌گیری همنوایی	۰/۵۸۷	۰/۲۱۱	۹/۱۸۷	۰/۷۸۱	$< 0/01$				

با توجه به نتایج جدول ۲، ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته برابر با $0/649$ می‌باشد. همچنین مقدار مجذور R تعدیل شده برابر با $0/413$ می‌باشد

که نشان می‌دهد عزت‌نفس و الگوهای ارتباطی خانواده، $41/3$ درصد از واریانس ابراز وجود را تبیین نموده‌اند. بر اساس نتایج بدست آمده عزت‌نفس ($\beta = 0/362, p < 0/01$).

نتایج نشان داد همبستگی بین الگوهای ارتباطی خانواده با ابراز وجود مثبت و معنادار بود، و مولفه های الگوهای ارتباطی شامل جهت گیری گفت و شنود و جهت گیری همنوایی به صورت مثبت ابراز وجود نوجوانان را پیش بینی می کنند، بنابراین نوجوانان دارای الگوهای ارتباطی خانواده بهتر، از ابراز وجود بیشتری برخوردارند. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعات مشابه پیشین در این زمینه همسو است، به عنوان مثال مطالعه هارون رشیدی و کاظمیان مقدم (۱۳۹۷) نشان داد بین الگوهای ارتباطی و انسجام خانواده با جرأت ورزی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد (۲۶). همچنین یافته های پژوهشی دیگر بر روی دانشجویان نشان داد که جهت گیری گفت و شنود خانواده پیش بینی کننده مثبت و معنادار وجهت گیری همنوایی پیش بینی کننده منفی و معنادار رفتار جرأت مندانه می باشد (۲۷). در همین راستا مطالعه خرمایی و زارع (۱۳۹۵) نشان داد جهت گیری گفت و شنود و همنوایی به منزله ابعاد الگوهای ارتباطات خانواده/ استادان به صورت مستقیم قدرت پیش بینی جرات ورزی دانشجویان را دارند (۲۸). در تبیین یافته فوق می توان گفت نوجوانان بر اساس تعامل خود با والدین دارای قدرت ابراز وجود متفاوتی هستند به طوری که دانش آموزانی که در جو خانوادگی با گفت و شنود خوب زندگی می کنند، از سطح بالای ابراز وجود برخوردارند؛ اما دانش آموزان با جو خانوادگی همنوایی زیاد افرادی هستند که ابراز وجود کمتری دارند. علت این امر حاکی است که در خانواده های با همنوایی زیاد والدین مستبد و کنترل کننده هستند. آن ها تأکید دارند که فرزندان شان باید از تعارض و مقابله با جمع پرهیز کنند؛ در بحث ها تسلیم آن ها شوند؛ به بزرگ ترها احترام بگذارند، از تعارض و وابستگی متقابل خانواده بپرهیزند، لذا در این خانواده ها از فرزندان انتظار می رود تا مطابق با میل والدین شان عمل کنند، در نتیجه فرزندان این گونه خانواده ها یاد می گیرند که از منابع قدرت پیروی، و از بحث و ابراز عقیده در مورد مسائل مختلف جلوگیری کنند که همین مسئله باعث کاهش توانایی آن ها در بروز رفتار جرأت مندانه در تعاملات اجتماعی می شود (۳۷). برعکس در خانواده هایی با بعد گفت و شنود زیاد به علت باز و خودانگیخته بودن ارتباطات بحث های گسترده و در زمینه موضوعات مختلف صورت می گیرند، والدین به در نظر گرفتن همه جوانب یک مطلب قبل از تصمیم گیری بیان آشکار عقاید و حتی به چالش کشیدن دیدگاه های یکدیگر

جهت گیری گفت و شنود ($\beta=0/223, p<0/01$) و جهت گیری همنوایی ($\beta=0/187, p<0/01$) به صورت مثبت ابراز وجود نوجوانان را پیش بینی می کنند.

بحث

مطالعه حاضر با هدف نقش عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در پیش بینی ابراز وجود نوجوانان انجام شد، نتایج نشان داد رابطه بین عزت نفس با ابراز وجود مثبت و معنادار بود، و عزت نفس به صورت مثبت ابراز وجود نوجوانان را پیش بینی می کند، بر این اساس می توان گفت افرادی که عزت نفس بالاتری دارند، از ابراز وجود بیشتری برخوردارند. یافته فوق با نتایج مطالعات مرتبط پیشین در این زمینه همسو است. به طور مثال یافته های پژوهش فردوسی و وکیلی (۱۴۰۲) نشان داد که عزت نفس اثر مستقیم و معنی داری بر ابراز وجود دانش آموزان متوسطه دارد (۱۴)، نتایج مطالعه ای دیگر بر روی دانشجویان نشان داد که عزت نفس با ابراز وجود رابطه مثبت دارد (۱۵). پژوهش دارجان و همکاران (۲۰۲۱)، نشان داد همبستگی قوی بین عزت نفس و ابراز وجود نوجوانان ژاپنی وجد داشت (۱۶). در تبیین نتیجه به دست آمده می توان گفت عزت نفس توانمندی خوش بینی را در فرد شکل می دهد، خوش بینی به طور مؤثری جنبه های مختلف دانش آموز از جمله کاهش انفعال و سازگاری فرد با مشکلات را موجب شده و شخص را به چالش با مسائل برمی انگیزد و مدیریت هر چه بهتر روابط میان فردی را سبب می شود، کارایی، امید و خوش بینی بالاتر را به همراه دارد. از قضاوت دیگران نمی هراسد، بنابراین احساسات واقعی خود را نیز بی پرده و بدون سانسور با دیگران در میان می گذارند (۳۶)، از طرفی افراد دارای عزت نفس ضعیف مهارت های اجتماعی ضعیف تری از خود نشان می دهند، ابتکار و صراحت بیان کمتری دارند، حس خود کفایی و نگرش ضعیف تری نسبت به کار و زندگی دهند و کار آیی کمتری را تجربه می کنند؛ برعکس افرادی که عزت نفس بالا دارند در انجام امور حرفه ای اعتماد بیشتری به خود دارند، بهتر می توانند در محیط کار و شرایط آن تأثیر بگذارند و دیدگاه های مثبت بیشتری نسبت به خود می کنند. آن ها دلیلی برای دروغ گویی و تظاهر نمی بینند، آن ها خود را تمام قد قبول دارند و از اینکه دیگران درباره شان چه فکر می کنند اذیت نمی شوند. لذا ابراز وجود بیشتری از خود نشان می دهند.

نمود که در تعمیم نتایج باید احتیاط شود، بر این اساس پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده بر روی پسران انجام شود و تفاوت های جنسیتی مورد بررسی قرار گیرند. همچنین پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده نقش متغیرهای میانجی مانند عوامل دموگرافیک در قالب معادلات ساختاری بررسی شود. بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که به آموزش بهبود عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در قالب کارگاه آموزشی پرداخته شود. درمجموع مطالعه حاضر ابعاد تازه و متفاوتی از نقش عوامل مؤثر در ابراز وجود به ویژه در دختران دانش آموز را آشکار ساخت.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش بر اهمیت عزت نفس و الگوهای ارتباطی خانواده در بهبود ابراز وجود دانش آموزان تاکید دارد، بنابراین با ارتقای عزت نفس و الگوهای ارتباطی می توان به افزایش ابراز وجود دانش آموزان نوجوان همت گماشت.

سیاسگذاری

نویسندگان از تمامی دانش آموزان دختر متوسطه اول شهر بیرجند و کسانی که ما را در اجرای این پژوهش یاری دادند، کمال تشکر رادارند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می دارند که هیچ گونه تعارض منافی در این پژوهش وجود ندارد.

References

1. Amagir A, Groot W, Maassen van den Brink H, Wilschut A. A review of financial-literacy education programs for children and adolescents. *Citizenship, Social and Economics Education*. 2018;17(1):56-80. <https://doi.org/10.1177/2047173417719555>
2. Sajó A, Uitz R, Holmes S. *Routledge handbook of illiberalism*: Routledge; 2021. <https://doi.org/10.4324/9780367260569>
3. Ghani Far MH, Kharaei K. The Effectiveness of Life Skills Training (Self-Awareness and Effective Communication) on the Existence and Lack of Secondary School Students. *medical journal of mashhad university of medical sciences*. 2019;62(December):94-101.

تأکید دارند. در نتیجه فرزندان چنین خانواده‌هایی دارای مهارت‌های اجتماعی قدرت حل مسئله و توانایی رهبری و قدرت ابراز وجود زیادی هستند (۳۸). در تبیینی دیگر می توان گفت در خانواده های با گفت و شنود بالا ارتباطات باز و خودانگیخته وجود دارد. در چنین خانواده هایی بحث هایی گسترده و در رابطه با موضوعات مختلف صورت می گیرد. آرزوها، افکار و احساسات افراد مورد توجه قرار می گیرد. در چنین خانواده هایی است که افراد احساس می کنند که مورد پذیرش والدین هستند و توسط آنها درک می‌شوند والدین در چنین خانواده هایی بیشتر در مورد عواطف و احساساتشان صحبت می کنند و این مساله نیز ابراز وجود را در ایجاد ارتباطات وسیع تر ترغیب می کند. و در خانواده های با جهت گیری همنوایی زیاد اعضای خانواده تشویق میشوند تا خود را با در نظر گرفتن عضویت شان در خانواده تعریف کنند بنابراین، خودپنداره های آنها عمدتاً به وسیله انتظاراتی که دیگران از آنها دارند تعیین می شوند. در نتیجه تهدیداتی که برای خودپنداره های آنها وجود دارد، به صورت ناهمخوانی بین خود واقعی و خود بایسته ایجاد می شود، افزایش عزت نفس، دوست داشتن دیگران، توجه به عواطف و احساسات دیگران، احساس مسئولیت تبحر در حل مسائل مهارت های ارتباطی قوی تر و در نهایت، رشد استقلال و ابراز وجود از تبعات گفت و شنود بالاست از محدودیت‌های پژوهش حاضر خود گزارشی بودن ابراز پژوهش، روش نمونه‌گیری در دسترس و محدود بودن نتایج به دانش-آموزان دختر شهر بیرجند می‌توان اشاره

4. Kazemi-Rezaei SV, Kazemi-Rezaei SA. Prediction of tendency to addiction based on alexithymia and assertiveness in nursing students. *Feyz Journal of Kashan University of Medical Sciences*. 2020;24(2):228-36.
5. Zamani Kalajahi Z, Sha'bani PD, J. Aghili PD, S. M. A Comparison of the Effectiveness of Sandplay and Storytelling Therapy in Shyness and Assertiveness of Primary School Children in Gonbad-e Kavus. *Quarterly Journal Of Family and Research*. 2022;19(2):43-56.
6. Ghazvineh J, Jadidi H, Taghvaei Nia A, Morovati Z. The Effectiveness of Academic Satisfaction Package on Self-Regulation and Assertiveness of High School Students. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ)*. 2022;11(7):79-86.

7. Avşar F, Alkaya SA. The effectiveness of assertiveness training for school-aged children on bullying and assertiveness level. *Journal of pediatric nursing*. 2017;36:186-90. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2017.06.020>
8. Mohammad Ali Nejad Omran R, Kamalvand p. The concept of adaptive self-esteem in the Quran and humanistic psychology. *Counseling Culture and Psychotherapy*. 2016;7(27):1-32.
9. Harris MA, Donnellan MB, Trzesniewski KH. The Lifespan Self-Esteem Scale: Initial validation of a new measure of global self-esteem. *Journal of personality assessment*. 2018;100(1):84-95. <https://doi.org/10.1080/00223891.2016.1278380>
10. Martínez I, Murgui S, Garcia OF, Garcia F. Parenting and adolescent adjustment: The mediational role of family self-esteem. *Journal of Child and Family Studies*. 2021;30:1184-97. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-01937-z>
11. Burger C, Bachmann L. Perpetration and victimization in offline and cyber contexts: a variable-and person-oriented examination of associations and differences regarding domain-specific self-esteem and school adjustment. *International journal of environmental research and public health*. 2021;18(19):10429. <https://doi.org/10.3390/ijerph181910429>
12. Razaghpoor A, Panahi R, Shafaeri M, Mafi M, Dehghankar L. The relationship between self-esteem and self-efficacy among nursing students in Qazvin: A cross-sectional study. *Journal of Behdasht dar Arseh*. 2021;8(4):34-43. <https://doi.org/10.5812/modernc.110745>
13. Pu J, Hou H, Ma R. The mediating effects of self-esteem and trait anxiety mediate on the impact of locus of control on subjective well-being. *Current Psychology*. 2017;36:167-73. <https://doi.org/10.1007/s12144-015-9397-8>
14. Ferdowsi F, Vakili N. Modeling the relationship between self-esteem and differentiation with the mediation of early self-expression and identity for the purpose of adolescent educational cultural pathology. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*. 2023;4(5):195-205.
15. Hormozi nezhad M, M. Shehni Yeylagh M, Najarian B. The Relationship between Self-Esteem, Social Anxiety, Perfectionism and Assertiveness of Shahid Chamran University Undergraduate Students. *Psychological Achievements*. 2000;7(2):29-50.
16. Darjan I, Negru M, Ilie D. Self-Esteem-The Decisive Difference between Bullying and Assertiveness in Adolescence? *Journal of Educational Sciences*. 2020;21:19-34. <https://doi.org/10.35923/JES.2020.1.02>
17. Akhavi A, AliMohamadi J. The Role of Family in Formation of the Behavioral Dimension of Children and Teenagers. *Bi-Quarterly Journal A Research on Educational and behavioral sciences: An Islamic Approach*. 2021;1(1):31-55.
18. Updegraff KA, Perez-Brena NJ. Studying families as systems in adolescence and early adulthood. 2023. <https://doi.org/10.1037/0000298-011>
19. Braithwaite DO, Suter EA. Family communication. *Sourcebook of Family Theories and Methodologies: A Dynamic Approach*: Springer; 2022:531-48. https://doi.org/10.1007/978-3-030-92002-9_38
20. McNallie J, Gettings PE. Trust as a mediator between family communication patterns and relational maintenance in grandparent-adult child-grandchild relationships. *Communication Quarterly*. 2022;70(3):227-49. <https://doi.org/10.1080/01463373.2022.2036214>
21. Pendar Z, Azad E, Sohrabi F. Designing a model of personal responsibility based on the family communication pattern in adolescents with the mediating role of identity styles. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ)*. 2023;12(2):63-72.
22. Koerner AF, Fitzpatrick MA. Toward a theory of family communication. *Communication theory*. 2002;12(1):70-91. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2002.tb00260.x>
23. Scruggs X, Schrodt P. The frequency and comfort of political conversations with parents as mediators of family communication patterns and relational quality in parent-child relationships. *Journal of Family Communication*. 2021;21(1):17-33. <https://doi.org/10.1080/15267431.2020.1860053>
24. Jones SM, Bodie GD, Koerner AF. Connections between family communication patterns, person-centered message evaluations, and emotion regulation strategies. *Human Communication Research*. 2017;43(2):237-55. <https://doi.org/10.1111/hcre.12103>
25. Czyżowska N. Identity Processing Style and Meaning in Life among Emerging Adults: Mediational Role of Commitment. *International Journal of Environmental Research and*

- Public Health. 2022;19(11):6585. <https://doi.org/10.3390/ijerph19116585>
26. Haroun-Alrashidi H, Kazemian Moghadam K. The Relationship between Communication Patterns, Flexibility, Family Cohesion, and Assertiveness among Female Students. The Women and Families Cultural-Educational. 2018;13(44):165-83.
 27. Hasanzadeh M. Personality, Family Communication Patterns and Assertive Behavior in Students. Educational Psychology. 2015;11(37):103-17.
 28. Khormayei F, Zare M. The relationship between family/teachers' communication patterns and students' assertiveness through the mediating role of emotion regulation. Stud Learn Instr. 2017;8(2):68-91.
 29. Tomova L, Andrews JL, Blakemore S-J. The importance of belonging and the avoidance of social risk taking in adolescence. Developmental Review. 2021;61:100981. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2021.100981>
 30. Tabachnick BG, Fidell LS, Ullman JB. Using multivariate statistics: pearson Boston, 2013.
 31. Rosenberg M. Rosenberg self-esteem scale. Journal of Religion and Health. 1965. <https://doi.org/10.1037/t01038-000>
 32. Rajabi G, Bahlool N. Measuring the reliability and validity of the Rosenberg self-esteem scale in first-year students of Shahid Chamran University. New Educational Approaches. 2008;3(2):33-48.
 33. Koroshnia M, Latifian M. An Investigation on Validity and Reliability of Revised Family Communication Patterns Instrument. Journal of Family Research. 2007;3(4):855-75.
 34. Gambrill ED, Richey CA. An assertion inventory for use in assessment and research. Behavior therapy. 1975;6(4):550-61. [https://doi.org/10.1016/S0005-7894\(75\)80013-X](https://doi.org/10.1016/S0005-7894(75)80013-X)
 35. Zare M, Khormaei F. Psychometric properties of adaptive and aggressive assertiveness scale. Psychological Methods and Models. 2016;7(23):39-56.
 36. Ebrahminasab R, Motaghi Pisheh MH, Fatehi rad N. Investigating the Mediating Role of Interpersonal Trust and self-disclosure in Relation between self-esteem and Workplace Friendship. Human Resources Excellence. 2023;3(4):138-17.
 37. Juhász M. Influence of personality on Teamwork behaviour and communication. Periodica Polytechnica Social and Management Sciences. 2010;18(2):61-74. <https://doi.org/10.3311/pp.so.2010-2.02>
 38. Atkinson J. Investigating the Relationships between Family Communication Patterns, Academic Resilience, and Students' Classroom Communication Behaviors: West Virginia University; 2018.